5.6.2024

Ympäristöministeriö
lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

K 2/2024 vp Hallituksen vuosikertomus 2023 Ympäristöministeriön lausumavastausten päivitys

Jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttaminen
HE 40/2021 vp – EV 112/2021 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa järjestelmällisen arvioinnin lain toimivuudesta keskittyen erityisesti yhdyskuntajätteen kierrätysasteen, jätteenkuljetuksen hintojen sekä pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuaseman kehittymiseen esittäen valiokunnalle arvioinnin tulokset vuoden 2025 loppuun mennessä.

Vastaus:
Ympäristöministeriö on aloittanut JÄLKI-hankkeen, jossa arvioidaan jätelain muutoksen (HE 40/2021) vaikuttavuutta. Hankkeessa tarkastellaan muun ohella kierrätysasteen kehitystä, jätteenkuljetushintojen ja pk-kuljetusyritysten aseman kehittymistä. Hanke alkoi vuonna 2023 ja se valmistuu vuonna 2025.

Täydennys 1. lausuman vastaukseen:
JÄLKI-hanke on edennyt suunnitellusti ja tulokset on tarkoitus esitellä ympäristövaliokunnalle vuoden 2025 lopussa.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet säätää kevyempi, erityisesti jätteeksi luokittelun päättymiseen sovellettava uusi menettely, jossa toimivalta keskitetään yhdelle viranomaiselle.

Vastaus:
Ympäristöministeriön UTU-työryhmä jätti loppuraporttinsa joulukuussa 2023. Työryhmä ehdottaa erillisen päätöksentekomenettelyn luomista jätelakiin aineen tai esineen määrittelemiseksi sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päättymiseksi. Viranomaistehtävä esitetään keskitettäväksi uudelle valtakunnalliselle lupa-, ohjaus- ja valvontavirastolle.

Täydennys 2 lausuman vastaukseen:
Asiaa koskeva hallituksen esitysluonnos lähtee lausuntokierrokselle syksyllä 2024 ja jätelain muutos on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2026 alusta.

Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäiseminen ja korvaaminen
HE 154/2021 vp – EV 193/2021 vp

1. Eduskunta edellyttää, että lintudirektiivin mahdollistamia poikkeusmenettelyjä sovelletaan joustavasti merimetsokannan aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi.

Vastaus:
Lupaviranomainen myöntää poikkeusluvan luonnonsuojelulain (9/2023) lajeja koskevista rauhoitussäännöksistä laissa säädetyin edellytyksin. Poikkeamislupa voidaan myöntää ainoastaan lintudirektiivin 9 artiklan mukaisin perustein. Poikkeuslupia myönnetään lähinnä viljelmille tai kalavesille koituvan vakavan vahingon estämiseksi, lentoturvallisuuden sekä kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toimenpiteelle, johon lupaa haetaan, ole muuta tyydyttävää ratkaisua ja poikkeus ei haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista. Merimetsoa koskevaa poikkeuslupamenettelyä on sujuvoitettu monin eri tavoin.

Verkkosivujen (ymparisto.fi) sisältöä on kehitetty lisäämällä ohjeet poikkeuslupien hakemiseksi myös merimetsoa koskien. Merimetsoseurannasta on tehty erilliset verkkosivut. Lisäksi on jatkettu yhteistyötä merimetsotyöryhmien kautta ja ennakkoneuvotteluja luvanhakijoiden kanssa. Vuoden 2024 aikana poikkeuslupien hakemiseen ja käsittelyyn otetaan käyttöön sähköinen lupajärjestelmä.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää viipymättä merimetson aiheuttamia vahinkoja kaupalliselle kalastukselle ja valmistelee erillisen tukijärjestelmästä annettavan hallituksen esityksen, mikäli selvitys osoittaa, että merkittäviä vahinkoja aiheutuu. Valmistelun etenemisestä on esitettävä selvitys vuoden 2022 loppuun mennessä, mikäli hallituksen esitystä ei ole annettu eduskunnalle.

Vastaus:
Ympäristöministeriö on rahoittanut 2-vuotista ”Merimetson aiheuttamien suorien kalatalousvahinkojen määrän ja laadun arviointi Suomen merialueilla” -hanketta, jonka toteuttajana on Luonnonvarakeskus, Turun yliopisto ja Novia AMK. Hanke selvitti merimetsoista aiheutuvien vahinkojen suuruutta pyydyksissä ja kalanviljelylaitoksilla. Hanke käynnistyi huhtikuussa 2022 ja kesti vuoden 2023 loppuun asti. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään arvioitaessa merimetson ja harmaahaikaran vaikutuksia kalastuselinkeinoon ja vesiviljelyyn sekä arvioitaessa tarvetta säätää vahinkojen korvaamisesta.

Ilmastolain täydentäminen
HE 27/2022 vp – EV 60/2022 vp

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää vuoden 2022 aikana hallitusohjelman mukaisen pilottihankekokonaisuuden vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehittämiseksi sekä luo selkeät pelisäännöt hiilimarkkinoille järjestelmän luotettavuuden ja läpinäkyvyyden takaamiseksi.

Vastaus:
Valtioneuvosto julkaisi 1.2.2023 ympäristöministeriön ja maa-ja metsätalousministeriön rahoittamana ns. ”pelisäännöt” vapaaehtoisille hiilimarkkinoille eli Opas vapaaehtoisen hiilimarkkinoiden hyviin käytäntöihin - Vapaaehtoisten ilmastotekojen edistäminen ilmastoyksiköillä. Pelisäännöt tuovat selkeyttä markkinoille ja auttavat yrityksiä määrittämään oman ilmastoväittämänsä ja sen, miten esimerkiksi yrityksen asettamaan ilmastotavoitteeseen voidaan päästä hyödyntämällä vapaaehtoisia ilmastoyksiköitä. Ympäristöministeriö ja maa-ja metsätalousministeriö ovat myös rahoittaneet hankkeen liittyen päästökompensaatioiden erityiskysymyksiin, kuten kaksoislaskennan välttämiseen. Hiilestä kiinni -toimenpidekokonaisuuden osana kunnille ollaan luomassa omia pelisääntöjä hiilikompensaatioille KUNTANIELU hankkeessa, jossa myös pilotoidaan erilaisia vapaaehtoisia hillintätoimia (2022–2024). Hiilestä kiinni rahoituksella selvitettiin myös

hiilimarkkinoiden toimintaympäristön kehityspolkuja (2023). Hiilenpoistojen sertifiointia koskevan EU-asetusehdotuksen sekä vihreitä väittämiä koskevan aloitteen käsittely etenevät EU-tasolla.

Laki yhteishallinnosta valtion tukemissa vuokrataloissa
HE 182/2022 vp – EV 152/2022 vp

Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö seuraa lain toimeenpanoa, vaikutuksia asukkaiden osallistumismahdollisuuksiin ja lain toimivuutta kokonaisuudessaan alusta asti huolellisesti arvioiden erityisesti hybridiosallistumisen toimivuutta sekä mahdollisuuksia kehittää uusia osallistumisen tapoja tietoteknisiä mahdollisuuksia hyödyntäen ja toimittaa tästä valiokunnalle selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä.

Vastaus:
Laki yhteishallinnosta valtion tukemissa vuokrataloissa tuli voimaan vuoden 2024 alussa ja selvitys käynnistetään, kun lain toimeenpanosta ja soveltamisesta on riittävästi käytäntöä.

Täydennys lausuman vastaukseen:
Ympäristöministeriö seuraa tarkoin lain toimeenpanoa, vaikutuksia ja toimivuutta, erityisesti hybridiosallistumismahdollisuuksia ja niiden kehittämistä.

Luonnonsuojelulaki, vesilain luontotyyppisuojelun tarkistaminen
HE 76/2022 vp – EV 227/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii luonnontieteellisen keskusmuseon resurssien riittävyydestä luonnonsuojelulaissa asetettujen tehtävien hoitamisen turvaamiseksi.

Vastaus:
Luonnontieteellinen keskusmuseo (Luomus) on Helsingin yliopiston alainen laitos, ja sen mukaisesti rahoitus museon tehtäviin tulee pääsääntöisesti opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Luonnonsuojelulain (9/2023) 10 §:n mukaan Luonnontieteellinen keskusmuseo toimii CITES-asetuksessa (neuvoston asetus (EY) N:o 338/97) tarkoitettuna tieteellisenä viranomaisena. Ympäristöministeriö rahoittaa tehtävän hoitamista ministeriön ja Luomuksen välisen sopimuksen mukaisesti. Luonnonsuojelulain 10 §:n mukaisesti Luomus vastaa lisäksi osaltaan eliölajien suojeluun, seurantaan ja tiedonhallintaan liittyvistä tehtävistä. Pitkäaikaiseen perinteeseen nojautuen Luomuksen vastuulla on eräitä lajiston, erityisesti linnuston, pitkäaikaisseurantoja, joiden toteuttamista ja ylläpitämistä ympäristöministeriö osaltaan rahoittaa. Joiltakin osin resurssien riittävyydestä huolehtiminen edellyttää jatkotarkastelua eri tahojen kanssa, liittyen erityisesti Luomuksen ylläpitämään lajitietojärjestelmään, joka muodostaa osan lain 117 §:ssä tarkoitettua luonnonsuojelun tietojärjestelmää.

2. Eduskunta edellyttää toistaen kirjelmän EK 42/2022 vp mukaisen lausuman, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee välittömästi esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkihanhen haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö.

Vastaus:
Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti ”tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkihanhen osalta poistetaan, ja lajit siirretään metsästyslain piiriin.” Poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhien haltuunotto ja hyödyntäminen ravintona ratkaistaan parhaiten siirtämällä valkoposkihanhi metsästyslain

piiriin. Siirto toteuttaisi eduskunnan kirjelmässä EK 42/2022 vp edellytetyn lopputuleman ja kunnioittaa kansallisen lainsäädännön johdonmukaisuutta. Lintudirektiivistä johtuvat velvoitteet on kansallisesti toimeenpantu luonnonsuojelulailla ja metsästyslailla, joilla on toisistaan eroavat tavoitteet. Metsästys ja siihen kytkeytyvä saaliin haltuunotto ja hyötykäyttö on rajattu metsästyslailla säänneltäviin lajeihin (metsästyslaki 1 ja 2 pykälät) kun taas luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluvien lajien osalta kuolleiden eläinten haltuunotto ja hyödyntäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 70 §). Metsästetyn yksilön hallussapito ja hyötykäyttö kuuluvat kansallisessa lainsäädännössä siten vakiintuneesti metsästyslain piiriin ja yksittäisen lajin vuoksi tehtävä merkittävä kansallisen lainsäädännön muutos rikkoisi nykyisen lainsäädännön johdonmukaisuutta ja loisi paineita kohdella samoin muitakin rauhoitettuja lajeja. Valkoposkihanhen siirrolle metsästyslain piiriin ei ole luonnonsuojelulaista (9/2023), lintudirektiivistä (2009/147/ETY) tai kansainvälisistä sopimuksista (Bernin sopimus) johtuvia esteitä.

Täydennys lausuman 2 vastaukseen:
Maa- ja metsätalousministeriö on 16.5.2024 asettanut ”Valkoposkihanhen ja merimetson siirtäminen riistalajeiksi” -työryhmän, jonka toimikausi on 7.5.2024–15.11.2024.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää ekologisen kompensaation pilottihankkeiden kautta parhaiden käytäntöjen keräämistä järjestelmän vapaaehtoisen käyttöönoton ja luotettavuuden kehittämiseksi.

Vastaus:
Ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen yhteisesti rahoittaman ekologisen kompensaation pilottihankkeen ja Suomen Akatemian rahoittaman strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeen yhteisenä työnä valmistuivat vuonna 2023 ekologisen tilan mittaristo ja arviot eri ekologisen kompensaation toimenpiteiden vaikuttavuudesta ja vasteajoista. Nämä yhdessä ympäristöministeriön vapaaehtoista ekologista kompensaatiota koskevan asetuksen (933/2023) kanssa varmistavat vapaaehtoisen ekologisen kompensaation yhdenmukaisen ja luonnontieteellisesti luotettavan soveltamisen. Ympäristöministeriön teettämän ekologisen kompensaation rekisterin ensimmäinen vaihe sähköisine hakemuksineen otettiin käyttöön kesällä 2023. Rekisteri valmistuu kokonaisuudessaan käyttöön kesällä 2024. Suomen ympäristökeskus jatkaa vuonna 2024 ympäristöministeriön rahoittamaa ekologisen kompensaation pilotointihanketta, jossa laaditaan vuonna 2023 toteutetun kompensaatiolaskennan vertailun pilottikokeen tulokset ja raportointi sekä yhteistyössä Suomen Akatemian rahoittaman strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeen kanssa ohjeistus vuonna 2023 valmistuneiden laskentatyökalujen ja ekologisen tilan mittariston käyttöön.

Täydennys lausuman 3 vastaukseen:
Suomen ympäristökeskuksen ekologisen kompensaation pilotointihankkeen loppuraportti julkaistaan syksyllä 2024. Suomen ympäristökeskuksen ja Suomen Akatemian rahoittaman strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeen ohjeistus luontotyyppien tila-arviointiin ja ekologisen kompensaation vasteen arviointiin julkaistaan kesällä 2024. Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation sähköinen asiointi on jo käytössä ja rekisteri on koekäytössä. Lopullinen julkaisu tapahtuu alkusyksyllä 2024.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien rangaistussäännösten osalta syyksiluettavuutta koskevien säännösten johdonmukaisuuden ja valmistelee tarvittavat korjausehdotukset.

Vastaus:
Euroopan parlamentti ja neuvosto pääsivät joulukuussa 2023 sovintoon komission joulukuussa 2021 antamasta ehdotuksesta ympäristörikosdirektiivin tarkistamista koskevaksi direktiiviksi ja se hyväksyttäneen keväällä 2024. Luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien

rangaistussäännösten syyksiluettavuutta tarkastellaan samassa yhteydessä, kun uusi ympäristörikosdirektiivi pannaan kansallisesti täytäntöön. Valmistelun päävastuu on oikeusministeriöllä, mutta ympäristöministeriö osallistuu lainsäädännön valmisteluun.

Täydennys lausuman 4 vastaukseen:
Uusi ympäristörikosdirektiivi on hyväksytty keväällä 2024 ja julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 30.4.2024 (https://eurlex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=OJ:L_202401203). Oikeusministeriö on 22.5.2024 asettanut työryhmän valmistelemaan ympäristörikosdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa. Työryhmän määräaika on 31.5.2025.

Ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttaminen
HE 128/2022 vp – EV 188/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö seuraa hallituksen esityksen mukaisen ei merkittävää haittaa (DNSH) -kriteerin soveltamiskäytännön joutuisuutta ja yhdenmukaisuutta varmistuen siitä, ettei vaatimus hidasta lupamenettelyä.

Vastaus:
Ympäristöministeriö teetti GAIA konsultingilla selvityksen etusijamenettelystä ja DNSH kriteereiden soveltamisesta vuonna 2023. Haastateltavana oli 10 etusijamenettelyyn hakenutta yritystä ja hanketta (heinäkuuhun 2023 mennessä Etelä-Suomen aluehallintovirastosta etusijaa hakeneet toiminnanharjoittajat). Toiminnanharjoittajien mukaan etusijamenettely on tervetullut osa ympäristö- ja vesilupien käsittelyprosessia. Suurin osa toiminnanharjoittajista piti etusijapyyntöön liitettävää DNSH-arviointilomakkeen täyttöä työmäärältään kohtuullisena. Haastattelujen perusteella DNSH-arviointiosion täyttämiseen ja saamiseen kului toiminnanharjoittajilta tyypillisesti yhdestä kahteen viikkoa ja se teetettiin konsulteilla.

Useimpien haastateltujen mielestä tältä osin konsulteilla teetetty lisätyö oli ollut kustannuksiltaan kohtuullista ja osa muutakin hankittavaa luvituskonsultointia. Useat hakijat hyödynsivät DNSH-arvioinnissa hankkeessa tehtyjä ympäristövaikutusten arviointeja (YVA) ja Natura-arviointeja sekä rahoitushakemuksiin jo tehtyjä DNSH-selvityksiä.

Täydennys lausuman 1 vastaukseen:
Etusijamenettely on kokonaisuutena osoittautunut pääasiassa toimivaksi, ja sitä on hyödynnetty melko laajasti (ks. myös vastauksen täydennys lausumaan 2).
2. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö seuraa, että esitys ei hidasta muiden asioiden käsittelyä sekä muutoinkin arvioi lainsäädännön toimivuutta siitä saatavien kokemusten pohjalta.

Vastaus:
Etusijamenettelyn tarkoituksena mahdollistaa tavanomaista nopeampi käsittely tietyille ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksille. Tavoitteena on käsitellä kaikkien etusijan saaneiden hankkeiden lupa-asiat alle 12 kuukaudessa. Etusijaa koskeva tavoite on myös sisällytetty aluehallintovirastojen tulossopimukseen vuodelle 2024. Käytännössä pyritään ja tällä hetkellä aluehallintovirastot pystyvät nopeampaan käsittelyyn. Pyyntöjä on tullut ennakoitua vähemmän johtuen taloudellisesta tilanteesta. Helmikuussa 2024 hankkeiden käsittelytilanteet ovat olleet seuraavat eri aluehallintovirastoissa:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto (ESAVI) myönnetty lupa 12 hankkeelle, päätöksiä annettu 7, vireillä 5;
- Itä-Suomen aluehallintovirasto (ISAVI) myönnetty lupa 3 hankkeelle;

- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (LSSAVI) myönnetty lupa 9 hankkeelle, päätöksiä annettu 3, vireillä 6
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (PSAVI) myönnetty lupa 5 hankkeelle, päätöksiä annettu 1, vireillä 4.

Kaikki asiat on käsitelty tavoiteajassa ja lupakäsittelytoiminnassa on luotu toimivat käytänteet. Suurin riskitekijä ollut toiminnanharjoittajan toiminta ja sitoutuminen hankkeisiin. Joissakin hankkeissa joudutaan myös pohtimaan etusijan poistamista, koska etusijamenettelyyn oikeuttavat ehdot eivät välttämättä toteudu. Yleisesti voidaan todeta, että etusijamenettelyyn tulevat hankkeet ovat Aluehallintovirastojen näkökulmasta suuritöisiä ja laaja-alaisia.

Täydennys lausuman 2 vastaukseen:
Aluehallintovirastot myönsivät vuoden 2023 aikana etusijan kaikkiaan 26 hankkeelle. Aluehallintovirastojen vuoden 2023 toimintakertomuksen mukaan kokemukset etusijamenettelystä olivat pääasiassa hyviä. Hankkeet saivat ympäristöluvan alle vuodessa eivätkä viivästyttäneet muiden lupahakemusten käsittelyä.

Tähän mennessä vuonna 2024 (tilanne 13.5.2024) etusija on myönnetty kuudelle uudelle hakemukselle. Siten etusijan ovat tähän mennessä saaneet yhteensä 32 lupahakemusta, jotka jakaantuvat aluehallintovirastoissa seuraavassa taulukossa esitetyn mukaisesti.

Etusijaa koskevien lupahakemusten lukumäärätietoja aluehallintovirastoissa ajalla 1.1.2023-13.5.2024. Taulukossa mainituista 19 ratkaistusta lupapäätöksestä on saanut lainvoiman 13 (tilanne 13.5.2024).

Aluehallintovirasto	Etusija	Päätökset	Vireillä
ESAVI	14	8	6
ISAVI	3	0	3
LSSAVI	9	7	2
PSAVI	6	4	2
Yhteensä	32	19	13

Vaasan hallinto-oikeudessa on vuonna 2023 käsitelty kiireellisesti kuusi valitusasiaa ympäristölupapäätöksistä. Lisäksi Vaasan hallinto-oikeudessa on vireille tullut (tilanne 19.4.2024) etusijan saaneita ympäristölupaa koskevia valitusasioita kuusi ja vesilain mukaista lupaa koskeva yksi valitusasia. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on 18.4.2024 mennessä käsitelty kiireellisesti yksi ympäristölupaa koskenut valitusasia. Näissä esitetyissä lukumäärissä eivät ole mukana kaava-asioita koskevat etusijan saaneet valitusasiat.

3. Eduskunta edellyttää, että ympäristöllisten menettelyjen kehittämistä jatketaan tavoitteena menettelyjen yhdentäminen kohti valtakunnallisen mallin kautta toteutettavaa yhden luukun lainsäädäntöä ja lupaa.

Vastaus:
Hallitusohjelmassa on päätetty uudistaa valtion aluehallinto ja perustaa uusi lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto. Uuteen valtakunnalliseen ja monialaiseen virastoon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristövastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuvat keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta. Yhdellä viranomaisella on vastuullaan lupaprosessin eteneminen ja koordinointi tarvittavine selvityksineen. Tämä viranomainen vastaa myös siitä, että luvan hakijalla on mahdollisuus etukäteen keskustella luvitukseen liittyvistä velvollisuuksista, selvitystarpeista ja reunaehdoista. Tavoitteena on, että yllättäviä lisäselvitys- ja täydennyspyyntöjä voitaisiin hyvällä yhteistyöllä ja ennakoinnilla vähentää.

Tavoitteena on myös, että luvituksen kokonaisuutta toteutetaan viranomaisten ja hanketoimijoiden yhteistyöllä rinnakkain, eikä irrallisina peräkkäisinä palasina.

Ympäristöministeriön yhden luukun lainsäädäntöhankkeessa pyritään valtakunnallisen toimivallan omaavan lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaisen mallissa sujuvoittamaan ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä ja vahvistamaan yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä. Hankkeessa kehitetään lakia eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ja muita yhden luukun mallia edistäviä lakeja. Lisäksi valmistellaan ns. yhteiskäsittelyä koskevia säännöksiä, täytäntöönpannaan eräitä lupamenettelyjen kehittämiseen liittyviä EU-säädöksiä sekä yhteensovitetaan ja selkeytetään YVA-menettelyn ja lupamenettelyn välistä suhdetta. Tavoitteena on, että lupakäsittelyjä yhdistämällä hakemus uudessa lupa-, ohjaus- ja valvontavirastossa johtaa lähtökohtaisesti yhteen viranomaispäätökseen ja valitusmahdollisuuteen.

Täydennys lausuman 3 vastaukseen:
Ympäristöministeriössä valmistelussa oleva hallituksen esitysluonnos on tarkoitus lähettää lausuntokierrokselle kesäkuussa 2024. Esityksessä ehdotetaan useita säännösmuutoksia, joilla toteutettaisiin ympäristöllisten asioiden yhden luukun asiointimahdollisuutta uudessa valtion Lupa- ja valvontavirastossa.

Laki ympäristövahinkorahastosta
HE 183/2022 vp – EV 199/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö lain toimivuusseurannassaan arvioi erityisesti sitä, toteutuuko maksukertymä ja maksurasituksen kohdistuminen eri toimialoihin ja erikokoisiin yrityksiin käytännössä siten kuin hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa on esitetty, raportoi seurannan ja arvioinnin tuloksista valiokunnalle ja ehdottaa tarvittaessa muutosta maksujärjestelmään vuoden 2026 loppuun mennessä.

Vastaus:
Ympäristövahinkorahasto on uusi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka toiminta alkaa 1.1.2025. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi esitetään arvio rahaston pääoman kertymisestä ja maksurasituksen kohdistumisesta toimialoittain (HE 183/2022 vp, luku 4.2.2). Vuosittaisten ympäristövahinkomaksujen kantaminen ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittajilta aloitetaan hallituksen esityksessä esitetystä poiketen vasta vuonna 2026 maksunkannon kohdistuessa edellisenä vuonna harjoitettuun toimintaan. Kertaluonteisten ympäristövahinkomaksujen kantaminen aloitetaan lain tultua voimaan vuonna 2025.

Ympäristövahinkorahastosta annetun lain toimeenpano on meneillään. Maksujen kantaminen ja muu maksumenettelyn toimeenpano edellyttävät ympäristönsuojelun valvonnan ja kuormituksen sähköisen järjestelmän (YLVA-tietojärjestelmän) kehittämistä ja järjestelmään nykyisellään sisältyvien, toiminnanharjoittajia koskevien tietojen päivittämistä. Ympäristövahinkorahastosta annetussa laissa (1262/2022) tarkoitettuna maksunkantoviranomaisena toimii Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, jossa valmistellaan maksunkannon toimeenpanoa. Ympäristöministeriö huolehtii lain toimeenpanon seurannasta lausuman mukaisesti.

Korkotukimallin kehittämistarpeet
HE 248/2022 vp – EV 283/2022 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa korkotukimallin kehittämistä kannustavammaksi.

Vastaus:
Pitkän korkotukimallin kehittämistarpeita ja toimivuutta seurataan ympäristöministeriössä ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksessa. Asuntorakentamisen pitkän korkotukimallin lainsäädännön ajantasaisuus ja mallin houkuttelevuus toimijoille varmistetaan, jotta edellytykset valtion tukemalle asuntotuotannolle pysyvät riittävällä tasolla. Ympäristöministeriö seuraa pitkään korkotukimalliin syksyllä 2023 voimaan tulevien säännösten vaikutuksia etenkin mallin kannustavuuteen ja jatkaa korkotukimallin kehittämistä.

Täydennys lausuman vastaukseen:
Ympäristöministeriö on asettanut 25.4.2024 valtiosihteeri Mika Nykäsen johtaman työryhmän valtion tukeman asuntotuotannon kehittämiseksi. Työryhmä tarkastelee valtion tukeman asuntotuotannon eri tukimuotoja ja niiden kehittämistä. Esillä on muun muassa mahdolliset muutokset 40-vuotiseen korkotukimalliin, jota keväällä julkaistu selvitys ehdotti.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä
HE 140/2022 vp – EV 310/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö ottaa rakennusalan toimijoiden esitystä kohtaan esittämän kritiikin vakavasti ja mahdollinen järjestelmän jatkokehittäminen tehdään hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa ja vaikutustenarviointiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Vastaus:
Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä tuli voimaan 1.1.2024. Mahdollisessa järjestelmän jatkokehittämistä arvioidaan, kun tietojärjestelmä on otettu käyttöön. Ympäristöministeriö rakentamislain (751/2023) liittyvien asetusten valmistelun yhteydessä kuullut rakennusalaa erilaisissa työpajoissa. Lisäksi ympäristöministeriö on asettanut 26.10.2023 erillisen seurantaryhmän, jonka tehtävänä on keskustella ja kommentoida rakentamislain nojalla valmistelussa olevia asetusluonnoksia ja tukea niiden valmistelua. Tämän seurantaryhmän työn alle kuuluvat rakentamislain 72 ja 73 pykälän nojalla annettavat asetukset, joihin viitataan rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain 7 pykälässä 1.1.2025 alkaen.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi turvallisuuden kannalta kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon suojaamista koskevassa työssä myös rakennustiedon saatavuuteen ja kasautumiseen liittyviä riskejä sekä tiedon salassapitotarpeita.

Vastaus:
Valtiovarainministeriö on asettanut erillisen paikkatietojen kansallisen riskiarvion työryhmän, jonka tehtävänä on laatia paikkatietoja koskeva kansallinen riskiarvio ja toimintamalli paikkatietojen käsittelyyn. Paikkatietojen kansallisen riskiarvion työryhmä hankeikkunassa. Kriittistä infrastruktuuria koskevaa turvaamista arvioidaan osana EU:n CER-direktiivin (Critical Entities Reslience Directive) kansallista toimeenpanoa, josta vastaa sisäministeriö. Lainsäädäntöhanke: Kriittisen infrastruktuurin tunnistaminen ja kriisinkestävyyden parantaminen hankeikkunassa

Täydennys lausuman 2 vastaukseen:
Valtiovarainministeriö on saamassa työn päätökseen. Työn tuloksena syntyvä muistio julkaistaan sen valmistuttua Hankeikkunassa.

3. Eduskunta edellyttää, että julkisuuslain ja henkilötietolain yhteydessä tarkastellaan kriittisesti rakennuslupatietojen saatavuutta muuhun kuin viranomaiskäyttöön.

Vastaus:
Oikeusministeriö on käynnistänyt joulukuussa 2023 säädösvalmisteluhankkeen kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksesta. Työ jatkuu vuoteen 2026 asti ja ympäristöministeriö osallistuu hankkeeseen.

Rakentamislaki ja sen vaikutukset
HE 139/2022 vp – EV 333/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että palvelulupauksen käyttöä pilotoidaan yhteistyössä kuntien kanssa ja saatujen kokemusten perusteella tehdään johtopäätöksiä palvelulupauksen laajemmasta käytöstä.

Vastaus:
Rakentamislain korjaussarjan hallituksen esitysluonnos on lausunnolla 5.3.2024 saakka. Korjaussarja sisältää säännöksen kolmen kuukauden käsittelyaikatakuuksi.

Täydennys lausuman 1 vastaukseen:
Lausuntopalautteen johdosta rakentamislain korjaussarjassa ehdotetaan, että suunnittelutehtävän vaativuudeltaan poikkeuksellisen ja erityisen vaativan rakennushankkeen rakentamislupahakemus sekä puhtaan siirtymän sijoittamislupahakemus ratkaistaisiin kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vireille pantu rakennusvalvonnassa ja liitteet mahdollistavat hakemuksen käsittelyn. Muiden hankkeiden käsittelyaikatakuu olisi kolme kuukautta.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ehdotetun sääntelyn vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiseen sekä lupaprosessien kestoon ja sujuvuuteen ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin mahdollisten ongelmien poistamiseksi.

Vastaus:
Rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025, joten sääntelyn vaikutuksista perusoikeuksien toteutumiseen ja lupaprosesseihin ei ole vielä tietoa. Rakentamislain korjaussarjassa muutoksenhaluoikeuksia ehdotetaan kavennettaviksi.